

במסילה נעלה

מאת

הרב יואל רועי משדי שליט"א
מח"ס "במסילה נעלה" ור"מ בישיבת "נזר התורה"

מדוע מצות קידוש החודש
היא המצוה הראשונה שנצטוו ישראל

"החודש הזה לכם ראש חודשים..."

וכבר עמדו רבותינו לבאר מדוע פתח הקב"ה - בתחילת מצוות התורה שנצטוו בהן ישראל - דוקא במצוה זו של קידוש החודש. (ועי' בס' פני דוד למרן החיד"א).

ונראה בס"ד ליישב בכמה אופנים וכדלהלן.

א ראשית, יש להקדים את היסוד שהארכנו בו בספרנו 'במסילה נעלה' במאמר 'נתן לנו תורתו - במתנה', שהקב"ה נתן תורה לישראל לא רק ללומדה ולקיים מצוותיה, אלא גם בכדי לחזק בה ולהכריע בהלכותיה ע"פ שכלם, וכפי העולה מדברי הגמרא בשבת (פח ע"ב), ובביאור התפארת יעקב (עמ"ס גיטין, בהקדמה), שבקבלת התורה בסיני ישנם שני דברים. האחד, עצם קבלת המצוות לעשותם ולקיימם כפי מה שנצטוו. והשני, שניתנה לנו התורה במתנה, כמ"ש "ויתן אל משה" שניתנה לו במתנה. וענין מתנה זו שישלטו בה ויחדשו בה דברים, והם גופי תורה כמו שאמרו בפרק הזהב (נט ע"ב), "לא בשמים היא, כבר נתנה תורה מהר סיני, ואין אנו משגיחין בבת קול". הרי שניתנה התורה לישראל לדון בה על פי שכלם שכל האנושי, וכאשר יאמרו כן יקום, ועל פיהם יהא כל ריב וכל נגע וכל משפט התורה. ומעתה אין צריכים לשאול כל דבר באורים ותומים, או על פי נביא. אלא כיון שנתנה לישראל, הרי שרק הם שולטין בה כפי שכלם ולא בשמים היא. עיי"ש מה שתירץ בזה כמה ענינים. וע"ע בס' נחל יצחק (הקדמות פתח השער, כרך א) להגרי"א ספקטור זצ"ל, שהאריך בענין זה.

וכן מבואר בפרק השוכר את הפועלים (ב"מ פו א) גבי רבה בר נחמני, בדין ספק אם בהרת קודמת לשער לבן, שהקב"ה אמר טהור, וכל מתיבתא דרקיע (היינו נשמות הצדיקים) אמרו טמא, ואמרו מי יוכיח, רבה בר נחמני, שאמר, אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות, וכאשר בא מלאך המות ליקח נשמתו, הכריע ואמר טהור טהור. והנה קשה, אחר ששמעו מה' יתברך שהיה מטהר, איך חלקו על ה' יתברך ושימאו עד שהוצרכו להכרעתו של רבה בר נחמני. וכתב הר"ן בדרשותיו (דרוש ז) ביישוב הדבר, שאחר שניתן התורה לישראל, נמסר התורה לחכמי הדור שידונו עפ"י הוראת שכלם, ואף שיהיה שכל האנושי היפך האמת, מ"מ כדבריהם כן יקום. והיוצא מדבריו, כי התורה ניתנה לנו לדון ולהורות כפי הכרעת דעת חכמי ישראל, ומן השמים מסכימים עמהם. ע"כ. והביאוהו רבים מהאח' ובכללם רבינו בעל הקצות החושן (בהקדמה לספרו). וכענ"ז כתב רבינו הגאון מליסא בעל הנתיחה"מ, (בדברי הפתיחה לספרו נחלת יעקב), וביאר בזה הנוסח "אשר בחר בנו וכו' ונתן לנו התורה", היינו שניתנה לנו התורה במתנה להורות בה כפי דעתנו וכפי הוראות שכלינו כן יקום לעולם. ותירץ בזה עוד כמה ענינים. וכ"מ בעוד רבים מהאח'.

והנה אחד המעלות הנשגבות - הנובעות מיסוד הדברים הללו - היא שבכוחם של חכמי ישראל לפסוק הלכות ומכחם לשלוט על הטבע התלוי ועומד מכה דיני תורה, ואחד הדוגמאות הבולטות בזה, היא מצות קידוש החודש, וכדאיתא בירושלמי (פ"א דכתובות), א"ר אבין, 'אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי', בת ג' שנים ויום אחד, ונמלכים ב"ד ועברו את החודש, בתוליה חוזרין. ואם לאו, אין בתוליה חוזרין. ע"כ. היינו, באופן שקיבל האב קידושין עבור בתו בת ג' שנים ויום אחד, ובא עליה איש חייב סקילה, וכשעברו ב"ד את השנה, נעשית קטנה למפרע וחוזרין בתוליה, וממילא פטור האיש מסקילה, דאין ביאתו ביאה.

וכתב ע"ז רבינו החת"ס (ח"א חאו"ח סי' יד), שהטבע משועבד לתורתנו הקדושה, ובתולה שנבעלה, אף על פי שעל פי הטבע כבר גדלה זמן הראוי שלא יחזרו בתוליה, מ"מ כיון שעברו ב"ד את החודש, הטבע משועבד לתורה, והוחלש כחה וחוזרים בתוליה. וכן מי שנעשה בן יג' שנה ויום א' עפ"י טבע החזקה שהביא ב' שערות, ונמלכו ב"ד ועברו, אפילו בדקנו ומוצאים בו שערות תלינן שהם שומא, ואם כבר אכל חלב ונתחייב חטאת או מלקות, נפטר מחיובו ע"י עיבור ב"ד. וכן בן ט' שנים לביאה וכדומה. [וכן גבי מה שנפסק בשו"ע יור"ד סי' קפט (סעי' ו), כשם שקובעת וסת בהפלגה מימים שוים ושאנים שוים, כך קובעת בימי החודש וכו'. וציין שם הש"ך (ס"ק יג) להירושלמי הנ"ל, שכל מיקרי הגוף תלויים בקביעות ב"ד, לפיכך קובעת וסת לימי החודש שנקבעים ע"פ ב"ד. והכל תלוי ונקבע בזה].

ועי' ראש השנה (ה ע"ב), "כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב", מלמד שאין בית דין של מעלה נכנסין לדין, אלא אם כן קידשו בית דין של מטה את החדש. וכתב רש"י דה"ק, אם קבעו ישראל את חק החדש, יהא משפט להקדוש ברוך הוא. ויעויין עוד בדברי החתם סופר בתשובה ח"א או"ח סי' יד (ד"ה עד כאן), שהביא להמדרש רבה פ' אמור, שכאשר המלאכים שואלים את הקדוש ברוך הוא, אימתי ר"ה ויה"כ, משיב להם, אני ואתם נרד לב"ד של מטה. ואפילו הכינו בשמים כסאות למשפטם של כל יושבי תבל, ונמלכו ב"ד לעבר את החדש, הרי שנדחה יום הדין ממקומו, וב"ד של מעלה תלוי בבחירת ב"ד של מטה. וממילא גם יום הכיפורים נדחה ומתעכבת כפרתם של כל ישראל. ונפקא מינה גדולה בזה, שהנה כמה בני אדם מתים קודם יוה"כ ל"ע, ולא זכו לכפרה. ואילו לא עיברו את החדש, היו חיים עד אחר יוה"כ והיו זוכים לכפרה בעוה"ז. עיי"ש.

ובזה ביארו עוד מאמרם בברכות (ה ע"א), בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם אדם מוכר חפץ לחבירו, מוכר עצב ולוקח שמח. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, נתן להם תורה לישראל ושמה, שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו. ע"כ. וקשה, הלא אין נחסר להקב"ה כלום בנתינת התורה לעם ישראל, ומאי רבותא. וע"פ האמור לעיל יתבאר היטב, שבנתינת התורה לישראל, ה"ז כביכול נתנה להם שליטה בהנהגת העולם, שמה שפוסקים הב"ד של מטה כן נפסק בשמים. ותהלוכות טבע הבריאה משתנים לפי קביעת ההלכה של חכמי ישראל וכאמור. וכביכול נחסר לו יתברך בזה. ויעויין בזה בפתיחה לס' נחלת יעקב לבעל הנתיחה"מ שביאר כן. וכ"כ בהגהות וחיידושים להגרא"מ הורוויץ בברכות שם. ועוד. וע"ע בשו"ת חתם סופר ח"ג סי' ו. ובשו"ת עונג יום טוב בהקדמה אות טו. (והארכתי בזה כאמור בס' במסילה נעלה במאמר 'נתן לנו תורתו במתנה' עמ' 133. ובמאמר 'אסתכל באוריתא וברא עלמא' עמ' 77 והלאה. יעוי"ש בארוכה).

ומעתה, יתבאר מדוע זוהי המצוה הראשונה שצוה ה' יתברך לעמו ישראל, וכל זאת בכדי להדגיש לנו, שאין עשית המצוות רק מעשה מצוה ותו לא, אלא כל מצוה טמון בה כח רב כאמור, ומזה יתעורר האדם ויקפיד בקיום המצוה, ולא יעשה אותה כמצות אנשים מלומדה, שהרי יודע מעתה את גודל האחריות שיש עליו, ועד כמה גדולה השפעתו מכח המצוות שמקיים. ומצוה ראשונה זו תביא את ההתעוררות הרצויה לשאר המצוות שיבואו אחריה.

ואכן, כל מצוה פועלת הרבה בדברים נשגבים ביותר, גם בדברים שאין לנו כ"כ השגה בהם, וכמו שהאריך בזה מרן הגר"ח מואלוז'ין בס' נפש החיים שער א, יעוי"ש בפרק ג שכתב, שה' יתברך השליט את האדם על רבבות כוחות ועולמות אין מספר, ומסרם בידו שיהא הוא המדבר והמנהיג אותם ע"פ כל פרטי תנועות מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו וכל סדרי הנהגותיו, הן לטוב או להיפך ח"ו, כי במעשיו ודיבוריו ומחשבותיו הטובים, הוא מקיים ונותן כח בכמה כוחות ועולמות עליונים הקדושים, ומוסיף בהם קדושה ואור, כמ"ש (ישעיה נא טז), ואשים דברי בפיך... לנטוע שמים וליסוד ארץ, וכמאמרם ז"ל, אל תקרי בניך אלא בוניך. כי המה המסדרים עולמות העליונים כבונה המסדר בנינו, ונותנים בהם רב כח. ובהיפוך ח"ו, ע"י מעשיו או דיבוריו ומחשבותיו אשר לא טובים, הוא מהרס ר"ל כמה כוחות ועולמות עליונים הקדושים לאין ערך ושיעור, כמ"ש (שם מט יז), מהרסוך ומחריבך וגו'. או מחשיך או מקטין אורם וקדושתם ח"ו. ומוסיף כח לעומת זה במדורות הטומאה ר"ל. וזהו "ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים... כי בצלם אלקים עשה..." והיינו שכמו שה' יתברך שמו, הוא האלקים בעל הכחות הנמצאים בכל העולמות כולם, ומסדרם ומנהיגם כל רגע כרצונו, כן השליט רצונו יתברך את האדם שיהא הוא הפותח והסוגר של כמה אלפי רבואות כוחות ועולמות, ע"פ כל פרטי סדרי הנהגותיו בכל עניניו בכל עת ורגע ממש, כפי שרשו העליון של מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו, כאילו הוא ג"כ הבעל כח שלהם כביכול. ואמרו חז"ל באיכה רבתי (בפסוק וילכו בלא כח וכו'), ר"ע בשם ריב"ס אומר, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מוסיפין כח בגבורה של מעלה, כד"א באלקים נעשה חיל. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, כביכול מתישין כח גדול של מעלה דכתיב צור ילדך תשי וכו'. וכ"מ בכמה מקומות בזה"ק, יעויין בזה"ק (ר"פ בא) ועוד.

עוד כתב שם (פרק ד), וזאת תורת האדם כל איש ישראל, אל יאמר בלבו - מה אני ומה כוחי לפעול במעשי השפלים שום ענין בעולם. אלא יבין וידע ויקבע במחשבות לבו, שכל פרטי מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו כל עת ורגע, לא נאבדים ח"ו. ומה רבו מעשיו ומאד גדלו ורמו, שכל מעשה ופעולה עולה כפי שרשה לפעול פעולתה בגבהי מרומים בעולמות וצחצחות האורות העליונים. ובאמת כי האיש החכם ויבן את זאת לאמיתו, לבו יחיל בקרבו בחיל ורעדה, בשומו על לבו על מעשיו אשר לא טובים ח"ו, עד היכן המה מגיעים לקלקל ולהרוס בחטא קל חס ושלום, הרבה יותר ממה שהחריב נבוכדנצר וטיטוס, כי הם לא עשו במעשיהם שום פגם וקלקול כלל למעלה, שאין להם חלק ושורש בעולמות העליונים בכדי שיהיו יכולים לנגוע שם כלל במעשיהם, אלא בחטאינו נתמעט ותש כביכול כח גבורה של מעלה, את מקדש ה' טמאו כביכול המקדש העליון, ועל ידי כך היה להם כח לנ"נ וטיטוס להחריב המקדש של מטה המכוון נגד המקדש של מעלה. כמו שאמרו רבותינו ז"ל (איכה רבתי), קמחא טחינא טחינת, הרי כי עוונותינו החריבו נוה מעלה עולמות עליונים הקדושים, והמה החריבו רק נוה מטה. גם על זאת יחרד לב האדם מעם הקודש, שהוא כולל בתבניתו כל הכחות והעולמות כולם, ואחריותו גדולה עד למאד, כמבואר שם באורך. עיי"ש. וע"ע בדבריו שם (פרק יא).

ב עוד יש לומר באו"א על זה הדרך מדוע מצות קידוש החודש היא המצוה הראשונה שצוה ה' יתברך לעמו ישראל, שהרי נתבאר שבמצוה זו בפרט רואים את מעלתם הגדולה של ישראל, אשר מחמת מצות קידוש החודש כפי ראות עיניהם, אזי הטבע משועבד לפי מה שיפסקו כאמור.

ובכדי להדגיש ענין זה, וכדי לתת לישראל משנה תוקף, בחר הקב"ה דוקא במצוה זו שהיא תהיה הראשונה להמצוות שנצטוו בהן ישראל. לומר להם, שכשם שבמצוה זו ניתנת להם השליטה בתורה עד כדי כך ששולטים על הטבע כאמור, כן הוא בכל שאר המצוות, ניתנת הרשות לדון ולפלפל ולהורות לשעה ולדורות ללא חשש, ומצוה ראשונה זו תהיה סימנא מילתא לכל שאר המצוות הבאות, שיש ללומדם ולחדש בהם כאמור.

ויתבאר יותר ע"פ מה שכתב התפארת יעקב (שם) וז"ל: עיקר נתינת התורה לישראל במתנה היתה שילמדו אותה ויחדשו בה דברים כל אחד כפי שכלו. רק שיאמר דברים הראויים לאומרם בדרך האמת, ועל דרך זה נהגו כל חכמי הדורות מלפנים זה בונה וזה סותר, והכל לאמיתה של תורה. אמנם בדור הזה כמעט פסקה אותה מתנה, כי קמו מקצת חלושי הלב אשר לא יכלו לגשת אל הקודש מקוצר דעתם והטילו אימה יתירה ופחד גדול לחדש שום דבר, אפי' אם פיו מפיך מרגליות נגד מה שימצאו היפוכו בדברי אחד מן המחברים, ואפי' מן האחרונים וכ"ש אם קדם הרבה בזמן. באמרם כי אין לנו רק מה שכתבו לנו המחברים בקיצור פסקיהם ועליהם אין להוסיף ומהם אין לגרוע, ואנחנו היום כאילו התורה בשמים ולא לנו נתנה תורה ח"ו, ואם יקשה להם בדבריהם יתאמצו בכל עוז ליישב אפילו בדוחק גדול, וההרגל נעשה טבע לנטות מדרך הישר והאמת. ולא כן כתב הרמב"ן ז"ל (בהקדמתו לספר המצות), וז"ל: והנני עם חפצי וחשקי להיות לראשונים תלמיד, לקיים דבריהם ולהעמיד לעשות אותם לצוארי

רביד, ועל ידי צמיד, לא אהיה להם חמור נושא ספרים תמיד, אבאר דרכם ואדע ערכם. אך כאשר לא יכילו רעיוני, אדון לפניהם בקרקע אשפוט למראה עיני, ובהלכה ברורה לא אשא פנים לתורה, כי ה' יתן חכמה בכל הזמנים ובכל הימים לא ימנע טוב להולכים בתמים. עכ"ל. הרי שעם כל חפצו ליישב דברי הראשונים ז"ל, אעפ"כ לא נטה מדרך הישר ולא נשא להם פנים באשר שהם קדומים לו בזמן, כי ה' יתן חכמה בכל הזמנים לכל מי שנתן לבו לגשת אל הקודש ללמוד בדרך האמת וכו'. עיי"ש.

ג עוד יש לומר באו"א על זה הדרך, ע"פ יסוד הדברים האמורים, ובהקדים עוד דברי המדרש רבה (פרשת בא פרשה טו), 'החדש הזה לכם', לקיים מה שנאמר בי מלכים ימלוכו. ע"כ. וצריך ביאור. וביארו כונת המדרש, שהכוונה בזה, שענין החודש מסור לב"ד וכאשר יגזרו כן יקום, וכל מה שב"ד שלמטה עושים, ב"ד שלמעלה מסכימים עמהם, כמאמר חז"ל (ר"ה כה ע"א), 'אתם' ואפילו שוגגים ואפי' מזידין ואפי' מוטעים, וגם הטבע משועבד לגזירתם, כדרשת חז"ל, לאל גומר עלי, קטנה בת ג' שנים ויום א' אין בתולי' חוזרין, עברו ב"ד את השנה בתולי' חוזרים, וכמ"ש בש"ך יו"ד סי' קפט (ס"ק יב), וזה ראייה כי צדיק מושל ביראת אלקים, וכמאמר חז"ל במועד קטן (טז ע"ב), 'מי מושל בי, צדיק, שאני גוזר גזרה ומבטלה'. וזה כונת חז"ל, 'החודש הזה לכם' - מסורה לכם לעשות כטוב בעיניכם, לקיים מה שנא' 'בי מלכים ימלוכו', מאן מלכי רבנו, ומושלין בו יתברך. (ע"י בני יששכר, מאמרי ר"ח מאמר א - קידוש החדש אות טו. ובקובץ תל תלפיות, אדר ב' תרפ"ד אות מב, בשם הבית שערים).

וכיוצ"ב איתא בפסיקתא רבתי (פיסקא ג), לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינם מן התורה, אמר לו הקדוש ברוך הוא, לאו בני, אלא כל מה שהם גוזרים עליך קיים, שנאמר על פי התורה אשר יורוך (דברים יז יא). למה, "שאף עלי הן גוזרים", שנאמר ותגזור אומר ויקם לך.

רואים אנו את החביבות הגדולה שיש להקב"ה כלפי עם ישראל, ואשר חביבות זו מתבטאת בזה שנתן לעמו שליטה על הטבע מכח תורתם, עד כדי שמשתבח ומתפאר בבניו אשר "אף עלי הן גוזרים", וזהו העומק בדברי חז"ל "החדש הזה לכם", לקיים מה שנאמר בי מלכים ימלוכו" כאמור.

ומעתה, יתבאר היטב מדוע פתח הקב"ה תחילה במצות קידוש החודש, וזאת, בכדי לבטא מתחילה ע"י מצוה זו את חביבותו לבניו ש"אף עלי הן גוזרים", חביבות אשר באה לידי ביטוי מכח מצוה זו כאמור. [והדברים מתקשרים היטב למה שכתבתי בספרי במסילה נעלה (עמ' 147), לבאר בס"ד את דברי חז"ל עה"פ 'כי טובים דודך מיין', חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה. (עבודה זרה לה ע"א). והיינו, שחביבים פסקי ההלכות של חכמי ישראל יותר מדיני התורה, היות ודיני התורה כבר שרירים וקיימים, וכל הבריאה עומדת וקבועה בזכות התורה ללא שינוי. אך בדורות המאוחרים כאשר יפסקו חכמי ישראל, הרי שכפי אשר יפסקו כן ישתנו תהלוכות העולם לפי גזירתם. והוא חידוש מיוחד שאינו אלא ב'דברי סופרים'. והבן. (וע"י בכתבי ר' צדוק הכהן מלובלין (דברי סופרים אות לב), שכתב בביאור מאמרם חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה, שדברי סופרים הוא מה שחכמי ישראל עמלים ומחדשים מעצמם וכו'). ושור"ר כיוצ"ב בשפת אמת בראשית (חנוכה תרנ"ז) עיי"ש].

ד עוד יש לומר באו"א על זה הדרך, ע"פ יסוד הדברים האמורים, ובהקדים עוד מה שכתבנו שם (עמ' 143), שעל ענין זה בפרט ישנה לעכו"ם שנאה גדולה כלפי עם ישראל, והיינו מחמת שיש כח בידי חכמי ישראל לפסוק ולהכריע ולשנות הטבע וכו'. וכמו שכתב בס' שם משמואל (בראשית, חנוכה), בשם אביו רבינו בעל האבני נזר, דלכאורה יש לעיין במה שהיונים גזרו על ישראל על חודש שבת ומילה, דבשלמא על מצוות שבת ומילה, שזה ענין מיוחד לישראל במה שהם למעלה מן הטבע, על כן התנגדו לזה היונים, כיון שבחוצפתם היו מחשיבים את עצמם במעלה יתירה מישראל. אבל מצות החודש, שהוא סדר הטבע שהירח מתחדש בכל חודש, מדוע היו מתנגדים לזה. וביאר, שהנה טבע הבריאה תלוי בדיני התורה, כאמור לעיל. והנה אחד הדברים שבהם מודגש יסוד זה, הוא מצות קידוש החודש, וכדאיתא בירושלמי כתובות (פ"א), וכמבואר לעיל. ומחמת כן היה עיקר התנגדותם למצות החודש, כיון שמצוה זו מהותה שהטבע משועבד כפי שיפסקו חכמי ישראל בקביעת החודש כאמור. ודבר זה - שהחכמים שולטים כביכול על הבריאה - זאת לא יכלו לסבול.

וכיוצ"ב ראיתי בשפת אמת (בראשית, חנוכה), בענין זה שבקשו היונים לבטל ג' מצות, חודש שבת ומילה. דלכאורה מה הענין שביקשו לבטל מצות החודש יותר מכל המצות כאמור. אלא, שחרה להם דבר זה שקדושת הזמנים והמועדים תלויים בישראל, כדקתני בגמ' "ישראל דקדשינהו לזמנים". וזהו שמבואר בגמרא, שאמרו היונים לישראל: "כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל". וקשה ממ"נ, הנה בתחילה אמרו 'אלקי ישראל', וא"כ היאך אמרו שוב 'אין לכם חלק'. אלא, רצו לבטל מבני ישראל אמונה זו שלא יאמינו שהקדושה נשפעת כפי מעשיהם. היינו שבאו לשלול מהם שיש להם 'חלק' ע"פ הכרעתם, וזה היה עיקר כעסם, לבטל ענין זה שמעשינו מעוררין בשמים.

ובזה ביארתי בס"ד הא דאיתא בשבת (פט ע"ב), למה נקרא סיני, משום שמשם ירדה שנאה לאומות העולם. ע"כ. והיינו, שע"י קבלת התורה נעשו האומות שונאים לישראל. ולכא"ו יש להבין, במה נתייחד מתן תורה שממנו ירדה שנאה לאומות העולם. ואם משום עצם קבלת התורה לישראל ולא לאומות העולם, הרי חזר הקב"ה על כל האומות ליתן להם התורה והם לא רצו, ומה להם כי ילינו. ולהאמור, יתבאר היטב הענין שע"י מתן תורה דוקא ירדה שנאה לאומות העולם, דהנה תחילת דרכם של ישראל במעלה זו שזכו שטבע הבריאה משתעבד להם כפי שיפסקו, הוא במתן תורה. וכפי שנתבאר לעיל, שבקבלת התורה ניתנה להם התורה במתנה, ועיקר נתינת התורה לישראל במתנה שישלטו בה ויחדשו בה דברים על פי שכלם, וכאשר יאמרו כן יקום, ועל פיהם יהא כל ריב וכל נגע וכל משפט התורה. ודבר זה אין אומות העולם יכולים לסבול שניתנה לישראל מעלה יתירה זו במתן תורה אשר יכולים לחדש בתורה לפסוק ולהכריע, וטבע הבריאה משועבד כפי אשר יפסקו. ועוד יש להבהיר, שאף שהציע הקב"ה את התורה גם לאומות העולם, מ"מ מעלה זו - ליתן להם התורה במתנה גמורה - לא הציע להם כלל, וכמ"ש "כ התפארת יעקב הנ"ל, שלא רצה ה' ליתן להם רק לקבל עליהם עשית המצות, אבל לא שתנתן להם במתנה כמו שנתנה לישראל. וכן מצאתי להגאון בעל כלי חמדה (בהקדמת ספרו), ותו"ד, דהנה באבות פ"ג מ"ד, חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, חבה יתירה נודעת להם "שניתן להם" כלי חמדה שבו נברא העולם. ע"כ. והיינו שניתן להם תורתו שתהיה שלהם כפי מה שיפסקו. ודבר זה לא רצה הקב"ה ליתן לאומות העולם, ואע"ג שחזר הקב"ה על כל אומות העולם שיקבלו את התורה, היינו רק לקיים את התורה והמצוות, אך שתהיה התורה שלהם ומסורה בידם לפסוק ולקבוע זה לא רצה הקב"ה ליתן להם. עיי"ש. ומעתה. יתבאר היטב מהות ירידת השנאה לאומות העולם במתן תורה. אע"פ שגם להם הציע ה' את התורה כיון

שמ"מ לא הוצע להם מתחילה כלל - מעלה זו לחדש ולהכריע וכו' - כמו שהוצע לישראל, וע"ז עיקר קנאתם בישראל, שיכולים לחדש בתורה ולעורר ע"פ מה שמחדשים כאן כאמור.

ומעתה, יתבאר היטב מדוע פתח הקב"ה תחילה במצות קידוש החודש, וזאת בכדי להדגיש את הכח המיוחד שניתן לעם ישראל, אשר אין אומות העולם מכירים בו. ויש בזה בכדי לחזק את עם ישראל ולאמצם בדבר שאומות העולם אינם מודים בו, ורודים את ישראל מחמתו, לפיכך פתח במצוה זו אשר טומנת בתוכה את המעלה והחזק המיוחד אשר נצטיינו בו עם ישראל, לאמץ רוחם מול אומות העולם הקמים בתואנות עלינו כאמור.

בחומרת עוון גזל המעכב את התפילה

עוון גזל, בנוסף לחומרת העבירה, זאת ועוד, מעכב את התפילה, דהנה בנביא מיכה (ג, פסוק ב והלאה) כתיב, שונאי טוב ואוהבי רע גוזלי עורם מעליהם וכו' אז "יזעקו אל ה' ולא יענה אותם" ויסתר פניו מהם בעת ההיא, כאשר הרעו מעלליהם. ע"כ.

ובמדרש רבה שמות (פרשת בשלח, פרשה כב אות ג), צריך אדם לטהר לבו קודם שיתפלל, וכן איוב אמר (איוב טז) על לא חמס בכפי ותפלתי זכה, א"ר יהושע הכהן ב"ר נחמיה, וכי יש תפילה עכורה, אלא כל מי שידין מלוכלכות בגזל, הוא קורא להקדוש ב"ה ואינו עונה אותו, למה, שתפלתו בעבירה. שנאמר (בראשית ו) ויאמר ה' לנח קץ כל בשר וגו', אבל איוב שלא היה בעמלו גזל, היתה תפלתו זכה, לכך אומר 'על לא חמס בכפי' לפי שאין עול בכפי ובעמלי 'תפלתי זכה'. אמר ר' חמא ב"ר חנינא, מנין שכל מי שהגזל בידו תפלתו עכורה, שנא' (ישעיה א) ובפרשכם כפיכם וגו' אינני שומע, מפני מה שידיכם דמים מלאו, ומנין שכל מי שמרחיק עצמו מן הגזל תפלתו זכה, שנאמר (תהלים כד) נקי כפים ובר לבב, מה כתיב אחריו (שם תהלים כ"ד) ישא ברכה מאת ה', זה דור דורשיו. ע"כ.

וכיוצ"ב במדרש קהלת רבה (וילנא) פרשה א, (עה"פ ונתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה), משל לסאה מלאה עונות, מי מקטרג בראש כלם, זה גזל. וכ"ה בספר חסידים סימן תריב, בשם ספר התשובה של רב סעדיה גאון, דבשביל שבעה דברים אין תפלתו של אדם נשמעת ואין עתירתו מתקבלת... והחמישית מי שעושק וגוזל ואוכל את האסור לו, אין תפילתו נשמעת כמו שכתוב במיכה וכו'.

וע"ע ביסוד ושורש העבודה (שער י שער המים פרק ב), דנמצא כתוב בספרים, שאין עון בעולם שמעכב תפילתו של אדם לעלות למעלה בעולם העליון כמו הגזל רח"ל.

שו"ר כענ"ז במחזור ויטרי (סימן תקלא) וז"ל: ובעוון עשרה דברים תפילתו של אדם פרוצה, בעון המסיר אזנו משמוע תורה, ובעבור הגזלן, ואוטם אזנו מזעקת דל וכו'. ועליהם הכתוב אומר גם כי תרבו תפלה אינני שמע, ר"ל.

אנא!!!

העתירו רחמי שמים לרפואתו השלימה של אחי

הגאון הגדול הרב יוסף תומר בן יפה שליט"א

אב בית דין 'מדרש הוראה' וראש כולל 'אמרי בינה'
ומח"ס 'יוסף טוהר' 'יוסף תואר' 'לבוש יוסף' ועוד

שנפצע בתאונת דרכים לפני כשבועיים וזקוק לרחמי שמים
(וידועים דברי הגמ' בברכות (יב ע"ב) - אם ת"ח הוא צריך שיחלה עצמו עליו...)

תזכו למצוות